

A B D E L

K A D E R

G O U D E N

G A N Z E N V E E R

2 0 2 0

T H E G R A N D

A M S T E R D A M

7

S E P T E M B E R

2 0 2 0

ALL I B E N

Dit boekje verschijnt ter gelegenheid van de uitreiking van de Gouden Ganzenveer 2020 aan Abdelkader Benali. Tijdens de bijeenkomst lazen enkele jonge deelnemers aan De Schoolschrijver een verhaal voor en speelde De Toneelmakerij fragmenten uit Benali's bewerking van *Hamlet*. Alle teksten zijn in deze uitgave opgenomen, evenals de uitgebreide versie van Benali's dankwoord en de laudatio die Stine Jensen namens Academie De Gouden Ganzenveer uitsprak.

inhoud

6	Een naam die je nooit meer vergeet <i>Portret Abdelkader Benali</i>
16	Bibliografie & Onderscheidingen
18	Iets uit het verleden is hier aanwezig <i>De uitreiking van de Gouden Ganzenveer</i>
22	Woord van welkom <i>Henk Pröpfer</i>
28	Betrokkenheid, schoonheid, levenslust <i>Laudatio Stine Jensen</i>
36	Het juiste verhaal op de juiste plek <i>Dankwoord Abdelkader Benali</i>
48	De Schoolschrijver en zijn leerlingen De burgemeester van Haarlem <i>Nedda Janknegt</i> Opgesloten <i>Lala Thera</i> Het verhaal van mijn held <i>Camélia el Maski</i>
58	Twee scènes uit <i>Hamlet</i>
68	De Gouden Ganzenveer 1955-1999 en vanaf 2002
72	De leden van de Academie De Gouden Ganzenveer
74	De laureaten vanaf 1955
76	Begunstigers
78	Colofon

**een naam die je
nooit meer vergeet**

**portret van
abdelkader benali**

En toen was hij daar: Abdelkader Benali, de 21-jarige auteur van *Bruiloft aan zee*. De naam prijkte op de shortlist van de Libris Literatuurprijs 1997. Het jaar ervoor was de roman, verschenen bij de nog jonge uitgeverij Vassallucci, amper opgevallen. Alleen *NRC Handelsblad* had de moeite genomen een recensie te publiceren. Nu wilde iedereen weten: wie is die schrijver? En waarom waardeerde de jury het verhaal van Lamarat Minar, die terugreist naar zijn geboortestreek in Marokko voor het huwelijk van zijn zus met haar oom, zo hoog?

Opeens was Nederland een getalenteerd schrijver rijker. '[Benali] kauwt op elk woord, hij proeft en geniet, dat blijkt uit alles, het plezier spat er vanaf', had Hans Goedkoop in de allereerste recensie geschreven. 'Hij vertelt verhalen ook gerust een tweede keer, alsof je nog van niets weet, en verlustigt zich in zijn botsende taalregisters, Hij doet lekker wat niet hoort kortom, en dat is leuk. (...) Hij schrijft zoals een mixer mixt. Tradities, genres, oosters, westers, hij gooit alles door elkaar en roert het tot een borrelende *melting pot* van stijlen.'

De Librisprijs moest Benali dat jaar aan Hugo Claus laten. Maar hij was verzekerd van een naam in de letteren én van een publiek. Er verschenen overal interviews. *Bruiloft aan zee* won de Geertjan Lubberhuizenprijs voor het beste literaire debuut. De vertaalrechten werden verkocht aan uitgeverijen in landen als Duitsland, Spanje, Denemarken en de Verenigde Staten. In Frankrijk won het de Prix de Meilleur Premier Roman Étranger. En herdruk volgde op herdruk. Inmiddels staat de teller op zeventien drukken.

Helemaal waar is het natuurlijk niet dat Benali als schrijver uit het niets verscheen. Hij was op 25 november 1975 geboren in Ighazzazen, een Marokkaans dorp in het Rifgebergte, en op vierjarige leeftijd samen met zijn moeder en zus door zijn vader naar Rotterdam gehaald, die daar die een van de eerste islamitische slagerijen van Nederland was begonnen. Benali kende er een moeizame jeugd in een druk gezin met uiteindelijk acht kinderen. De sfeer in huis was vaak beklemmend, zo heeft hij herhaaldelijk getuigd in interviews en eigen werk.

'Er was geen vrijheid, geen ruimte om je als individu te ontplooien', vertelde hij bijvoorbeeld vorig jaar tegen het *AD*. 'Alles moest volgens de regels. Zo werden mijn ouders hun angst de baas. Op mij legde het een enorme druk. Ik zou eraan kapot zijn gegaan als ik me niet had verzet. Wij leefden los van de maat-

schappij, in onze eigen wereld. Dan had ik een leuke dag gehad, een uitje met school of zo, en als ik thuiskwam, was dat allemaal weg. Er bestond een grote kloof tussen de buitenwereld en thuis. Ik leefde in die kloof.'

De ontdekking van de literatuur veranderde alles. Opletten-de volwassenen hielpen hem daarbij op weg. Meester Bart, een invalmeester op de basisschool, gaf hem een doos tweedehands boeken, omdat hij zag hoeveel de jonge Abdelkader las. Marian Dijksman van kinderboekhandel Trammelant liet hem in de winkel boeken lezen en daar recensies over schrijven, die zij ophing in de winkel. Een stagiaire op de middelbare school merkte over zijn opstel op: 'Zo goed schrijven ze bij ons op de opleiding niet eens.'

Toen hij zelf ging schrijven, bleek al snel hoe goed hij daarin was. Hij won alle schrijfwedstrijden waarvoor hij een tekst inzond. Zoals de befaamde El Hizra literatuurprijs, die al sinds 1990 'kleurrijk talent' bekroont. En de opstelwedstrijd van de Universiteit Leiden over het thema 'vernieuwing als traditie', waarmee hij een jaar studeren won. Hij verliet er de Hogeschool Rotterdam voor, waar hij een jaar de lerarenopleiding had gevolgd, maar ook in Leiden bleef hij niet lang hangen. Hij was toen al gescout door Vassallucci.

'Ik was geflopt het vwo, dus ik moest een manier verzinnen om toch naar de universiteit te kunnen', vertelde hij ooit aan *Profielen*, het magazine van de Hogeschool Rotterdam. '[Maar toen het was gelukt,] vond ik de universiteit alleen de eerste drie weken spannend. Ik kwam erachter dat ik autodidact ben. Ik was nieuwsgierig. Ik vond de colleges wel leuk (...) maar iets in mij verzette zich tegen het systeem. Je moet uiteindelijk tentamen doen over de voorgeschieden stof terwijl ik dan zelf met heel andere onderwerpen bezig was. Dat werkte niet voor mij.'

In die eerste recensies over zijn werk werd Benali steevast gecategoriseerd onder 'jonge schrijvers met Marokkaanse roots'. Begin jaren negentig debuteerde de een na de ander. Mustafa Stitou, Naima El Bezaz, Hans Sahar, Hafid Bouazza – wie over Benali schreef, vergat nooit hun namen te vermelden. En de interesse in hun werk was groot. Ook door de komst van auteurs met een andere achtergrond, zoals de uit Iran gevluchte Kader Abdolah, waren 'schrijvers tussen twee culturen' in die jaren *en vogue*. Het was het thema van de Boekenweek in 2001.

Benali leek zich ertegen te verzetten. Al in het allereerste interview dat na zijn debuut werd gepubliceerd – in november

- 9 1996, in het *AD* – wees hij de boeken van deze collega's van de hand. 'Ik vind [ze] de moeite niet. Ik hoef er maar drie zinnen van te lezen en gooi het weg.' Hij probeerde ook nadrukkelijk iets te schrijven dat zijn eigen migratiegeschiedenis níét als thema nam. Aan de vooravond van genoemde Boekenweek vertelde hij bijvoorbeeld te werken aan een boek over een 22-jarige kinderboekenschrijver die alles heeft bereikt wat er te bereiken valt.

Wellicht duurde het daarom een tijd voordat hij de schrijver werd die in hoog tempo zijn inmiddels indrukwekkende oeuvre uitbreidt. Pas toen hij zich realiseerde dat hij zélf de bron was waaruit hij onuitputtelijk kon putten, kwam hij op gang. 'Al voor ik in 1996 doorbrak had ik een poging gedaan een boek te schrijven dat losstond van mijn achtergrond. Maar mijn uitgever zei: "Waar is jouw ponem in dit verhaal?" Toen dacht ik: het moet over mij gaan, want in mij zit het conflict. Dus moet ik dicht bij mezelf blijven.'

Het helpt daarbij dat het thema van zijn achtergrond ook het thema van deze tijd is. Dat was het in de jaren negentig toen 'het multiculturele drama' voor het eerst ter discussie werd gesteld, dat is het in 2020 nu overal gepassioneerd wordt gedebatteerd over Zwarte Piet. 'Identiteit is mijn thema – wie zijn we en wie willen we zijn en hoe gaan we met elkaar en onze verschillen om', benoemde hij het zelf onomwonden. 'Het raakt aan wie ik ben. Ik kan er niet omheen, ook niet als ik zou willen, want ik ben wie ik ben en ik kan me niet verbergen.'

Het eerste grote boek na zijn debuut waarin hij dit thema uitwerkte, was in 2002 *De langverwachte*. Het zette Benali definitief op

de kaart als een belangrijk schrijver. In deze roman vertelt een ongeboren baby de geschiedenis van zijn toekomstige familie. Vader komt uit een Marokkaanse Berberfamilie, moeder is de vrucht van een Nederlands-Amerikaans stel. Vader groeide op in een behoudend milieu met hechte familiebanden, moeder in een vrijgevochten gezin met scheidingen en adopties. Hoe maak je daar een eenheid van?

Het leverde hem een jaar later de Libris Literatuurprijs op. ‘Benali laat twee werelden zien: de Marokkaanse en de Nederlandse, en hoe ze met elkaar te maken krijgen, zonder ons te willen beleren of ons voor te willen schrijven hoe we naar deze werelden moeten kijken’, oordeelde de jury. ‘Zijn stijl is verbluffend helder en concreet en tegelijk slingeren zijn zinnen als kleurrijke versieringen over de bladzijden. Zijn beeldenrijkdom en metaforiek is altijd geslaagd en innemend, vaak origineel. Hij is niet in staat met clichés te werken.’

Steeds kwam hij daarna op dit thema terug. In *De stem van mijn moeder* (2009), waarin een succesvolle fotograaf zijn verwesterd leven tijdelijk verruimt voor het ouderlijk huis zodra hij hoort dat zijn moeder ziek is – en zo ontdekt dat hij niet mét zijn ouders, eerstegeneratiemigranten, kan leven, maar evenmin zonder. Of in *Bad Boy* (2013), waarin de naar kickbokser Badr Hari gedomdeerde hoofdpersoon verdwaalt in de verschillende werelden waarin hij belandt – om noodgedwongen te kiezen voor het land dat hem níét uitkotst: Marokko.

Ook zijn recentste roman werkte hij de botsing tussen een uit Marokko geëmigreerde vader en een in Nederland opgroeien-

de zoon spitsvondig uit. In *De weekendmiljonair* heten ze Ahmed en Osama. Ahmed is trots op de kansen die hij pakt in zijn land van aankomst. De in- en verkoop van oude meubels gaat hem rijk maken. Osama ziet de beperkingen van deze droom in omdat hij niet de maatstaf van de migrant hanteert, die ontsnapt is aan de armoede, maar die van de Nederlander die vanaf de geboorte wordt voorbereid op een goed leven.

Toch perkte het succes van *De langverwachte* hem niet in tot dit thema. Integendeel, de erkenning gaf hem vrijheid. Sinds het winnen van de Librisprijs, vertelde hij in 2005 aan *Trouw*, voelde hij niet langer de verleiding te luisteren naar 'de Droogstoppels die boeken recenseren'. 'Ik heb geleerd dat ik mijn metier keihard moet verdedigen, dat ik moet beseffen dat ik een heel groot talent heb. En dat je als schrijver onbeschoft zelfverzekerd moet zijn. Ik ga mijn eigen weg, en dat is een mooie weg. Ik weet nu dat ik een echte maker van verhalen ben.'

Dat hield in dat hij óók de romans maakte waarin zijn achtergrond niet ter sprake komt, zoals de cryptische toekomstroman *Feldman & ik* (2006). En dat hij zich waagde aan andere genres, zoals poëzie en – meer nog – toneel. Al in 1998 maakte hij op verzoek van de Toneelschuur in Haarlem *De Ongelukkige*, naar de gelijknamige roman van Louis Couperus. Later volgden onder meer *Yasser* en de dit jaar voor de Toneelmakerij geschreven bewerking van *Hamlet*, waarvoor Benali het verhaal heeft verplaatst naar Amsterdam Nieuw-West.

'Het motto is niet zoals bij Shakespeare "to be or not to be", maar "to have or not to have"', lichtte de auteur, die kort tevoren zelf met zijn vrouw Saïda Nadi-Benali en hun twee dochters naar deze buurt was verhuisd, zijn keuzes toe in de *Uitkrant*. 'Heb je iets of heb je niks? De hele wereld wordt langs de meetlat van de inkomensongelijkheid gelegd: als je iemand wilt zijn, moet je iets hebben. Als je wat hebt, dan besta je; heb je niks, dan besta je niet. Hamlet heeft niks, alleen maar woorden.'

Maar Benali gaat nog verder. Waar het voor prozaïsten nog gebruikelijk is om ook poëzie, toneel en essays te schrijven, beoefent hij werkelijk alle genres. Op zijn bibliografie staat net zo makkelijk een geschiedenisboek zoals *Marokko door Nederlandse ogen 1605-2005* (2005) dat hij samen met Herman Obdeijn maakte, als journalistiek werk: *De weg naar Kaapstad. Afrika en het WK voetbal in 2010* (2010). Net zo makkelijk non-fictie over hardlopen – zijn grootste passie naast het schrijven – als kinderboeken.

Er is zelfs een kookboek. Nadat Benali's vrouw de hapjes had gemaakt voor de presentatie van *Bad Boy* wierp zijn uitgever bij De Arbeiderspers Peter Nijssen de suggestie op: waarom maken jullie geen kookboek samen? Dat werd *Casa Benali* (2014). 'We besloten het te doen, omdat het een nieuwe manier van verhalen vertellen is', stelde de auteur vast op het online culinaire platform Culy. 'Door je eten te delen met de wereld, deel je ook je cultuur. En zo ontdekten we dat aan de gerechten van onze moeders verhalen vastzitten die diep teruggaan in de geschiedenis.'

Het is die ongekennde veelzijdigheid die ervoor heeft gezorgd dat Benali's naam sinds zijn entree op de shortlist van de Libris Literatuurprijs voor zijn debuut, nooit meer in de vergetelheid is weggezaakt. Een veelzijdigheid die de grenzen van zijn schrijverschap ver overstijgt. Van de Raad van Toezicht van het Rijksmuseum, waar hij sinds 2011 enkele jaren lid van was, tot Honorary Fellow aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij liefdespoëzie bestudeerde met studenten van verschillende taal- en regio studies. Dat is óók Benali.

De bekendste activiteit naast het schrijven, zijn de tv-programma's: drie seizoenen *Benali Boekt*, waarin hij onder andere collega's interviewde over hun bekendste werk, en het zesdelige *Casa Benali*. Daarin onderzocht hij met zijn vrouw de keuken en geschiedenis van hun beider geboorteland. En als het aan hem lag, was het daar niet bij gebleven. Toen *Benali Boekt* in 2013 sneuvelde omdat zijn inzet en bezieling het aflegde tegen de kille kijkcijfers, uitte hij publiekelijk zijn grote spijt. Na talloze steunbetuigingen te hebben ontvangen, twitterde hij daar nog bovenop: 'Ik wil geen troost, ik wil zendtijd.'

Om de roem, die televisie met zich meebrengt, was het hem echter niet te doen. Veel belangrijker was het om de geestdrift die hijzelf al sinds de dagen van Meester Bart en Marian Dijkman voor de literatuur voelt, over te brengen. En dat heeft hij bewezen. Van talloze schooloptredens tot een ambassadeurschap van De Schoolschrijver: hij lijkt onvermoeibaar het boek en de Nederlandse taal onder de aandacht te brengen. Als dat toevallig onder de radar van de media gebeurt, geen probleem.

Het is die inzet waarvoor hij ook de Gouden Ganzenveer heeft gekregen – die inzet als 'verbinder', zoals voorzitter Jet Bussemaker van de Academie De Gouden Ganzenveer het begin 2020 bij de bekendmaking van de laureaat in radioprogramma *De Taalstaat* noemde. 'Hij weet in deze tijd, waarin het lezen door

13 een crisis gaat, als geen ander jongeren te stimuleren om te lezen en om hen te laten zien hoe mooi het geschreven woord is. Een betere ambassadeur kun je je niet wensen.'

Benali reageerde een beetje beduusd. Hij had, al sinds hij *Bruiloft aan zee* schreef, toch nooit anders gedaan dan zijn plezier in taal uitleven? 'Er is niets leukers dan jonge mensen enthousiast maken voor taal en die vonk over te brengen zijn hij. Maar als dat wordt bekroond, is dat natuurlijk geweldig.' Dat gold in 1997 met de Libris-nominatie voor zijn debuutroman, dat geldt nu met de Gouden Ganzenveer voor zijn oeuvre en publieke schrijverschap.

bibliografie

- 1996 *Bruiloft aan zee* (roman)
- 1999 *De Ongelukkige* (toneel)
- 2000 *Kerstmis in Oostende* (verhaal. Nieuwjaarsuitgave boekhandels Kooyker Ginsberg/Verwijs)
- 2001 *Berichten uit Maanzaad Stad* (verhalen)
- 2001 *Yasser* (toneel)
- 2002 *De Argentijn* (novelle. Rotterdams Leescadeau)
- 2003 *De langverwachte* (roman)
- 2003 *Onrein. De vader, de zoon en de hond* (toneel)
- 2003 *Gedichten voor de zomer* (poëzie)
- 2004 *De Malamud-roman* (verhaal. Uitgave boekhandels Libris)
- 2005 *Laat het morgen mooi weer zijn* (roman)
- 2005 *Marokko door Nederlandse ogen 1605-2005* (geschiedenis, i.s.m. Herman Obdeijn)
- 2006 *Panacee* (poëzie)
- 2006 *Wie kan het paradijs weerstaan* (briefwisseling met Michäel Zeeman)
- 2006 *Berichten uit een belegerde stad* (journalistiek)
- 2006 *Feldman en ik* (roman)
- 2007 *De eeuwigheidskunstenaar* (novelle. Hommage aan Harry Mulisch)
- 2007 *Marathonloper* (roman)
- 2007 *Een oom uit Kasjmir* (novelle. Uitgave COS Zeeland)
- 2007 *De soefi* (novelle. Uitgave Schrijver op Locatie van VU Amsterdam)
- 2008 *Munya* (novelle. Geschenk Literaire Boekenmaand De Bijenkorf)
- 2008 *Grammatica van een Niemand* (2008, novelle. Literair juweeltje)
- 2009 *De stem van mijn moeder* (roman)
- 2009 *Het Museum van de Verloren Geliefden* (novelle. Uitgave Kunsthal KAdE)
- 2010 *Zandloper* (roman)
- 2010 *De weg naar Kaapstad. Afrika en het WK voetbal in 2010* (reisboek)
- 2010 *Ramen en deuren* (verhaal. Uitgave Matchboox)
- 2010 *De dood van Iwan I.* (verhaal. Nieuwjaarsuitgave antiquariaat Klikspan)

- 2011 *Oost = West. Reizen door de Arabische wereld en het Westen* (reisboek)
- 2013 *Bad Boy* (roman)
- 2013 *De 7 van Nijmegen* (verhalen. Uitgave jubileum Zevenheuvelenloop)
- 2013 *Schrijver in New York* (reisverhaal. Literair juweeltje)
- 2014 *Casa Benali. Het Marokkaanse huis-tuin-en-keukenkookboek* (kookboek, i.s.m. Saïda Nadi-Benali)
- 2014 *Mijn naam is Leo* (kinderboek)
- 2015 *Montaigne, een indiaan en de neus van Max Kader* (roman)
- 2015 *Het blauw van de zee en het blauw van de stad. Een reis door Tanger met Benali en Matisse* (reisboek)
- 2016 *Brief aan mijn dochter* (essay)
- 2017 *Sjahrazade in het Witte huis* (essay. Kellendonklezing)
- 2017 *Wax Hollandais* (poëzie)
- 2017 *R.T.R.D.M, T.R.T.R.D, R. een stadswandeling, D.M.R.T.R, M.D.M.R.T* (reisboek)
- 2017 *Asfalt, zand & stenen* (verhalen)
- 2019 *De weekendmiljonair* (roman)
- 2019 *Mijn broer en ik* (kinderboek)
- 2020 *De vreemdeling. Racisme uitgelegd aan onszelf* (essay)
- 2020 *Reizigers van een nieuwe tijd* (essay Maand van de Geschiedenis)

onderscheidingen

- 1997 Geertjan Lubberhuizenprijs voor *Bruiloft aan zee*
- 1999 Prix de Meilleur Premier Roman Étranger voor *Noces à la mer*
- 2002 Mr. H.G. van der Vies-prijs voor *Yasser*
- 2003 Libris Literatuurprijs voor *De langverwachte*
- 2009 E. du Perronprijs voor *De stem van mijn moeder*
- 2020 Gouden Ganzenveer

**iets uit het verleden
is hier aanwezig**

**de uitreiking van de
gouden ganzenveer**

Een traditionele feestelijke uitreiking van de Gouden Ganzenveer was niet mogelijk. Maar er wás tenminste een uitreiking, nadat die – oorspronkelijk voorzien voor 2 april – vanwege het coronavirus herhaaldelijk moest worden uitgesteld. Het aantal aanwezigen in de voormalige raadszaal van hotel The Grand in Amsterdam moest strikt worden beperkt. Abdelkader Benali met zijn gezin en een dierbare vriendin, enkele leden van de Academie De Gouden Ganzenveer, een paar vertegenwoordigers van boekenvakorganisaties, de uitgever van de laureaat en een handvol andere genodigden zaten allemaal op anderhalve meter afstand van elkaar.

Ging daarmee ook de feestelijke sfeer verloren? Toch niet. Er waren warme woorden van lof van Henk Pröpper, voorzitter van Stichting De Gouden Ganzenveer, en Stine Jensen die namens de Academie de laudatio uitsprak – beide teksten staan verderop in deze uitgave. Er was de emotionele reactie van Benali daarop. En er waren levendige voordrachten die Benali's inzet voor het lezen en schrijven onder leerlingen op de basisschool en op de middelbare school tot uiting brachten. Al die bezieling pompte een energie in de zaal die deze uitreiking om meer dan alleen de bijzondere setting gedenkwaardig maakte.

De emotie van Benali bleek direct uit het perspectief waarin hij de prijs plaatste. De Gouden Ganzenveer, vertelde hij voorafgaand aan zijn dankwoord, was in 2002 aan de zeven jaar later overleden Michaël Zeeman toegekend – een dierbare vriend en mentor, aan wiens aanstekelijke geestdrift om tegelijk serieus en toegankelijk over literatuur te schrijven hij zich altijd had gespiegeld. 'Ik weet nog hoe blij hij met deze prijs was. Hij, de jongen van een predikant, uit een gat in Friesland. Dat raakte me toen zeer. Iets van die emotie van toen is hier nu aanwezig.'

Direct na zijn dankwoord, waarvan verderop een uitgebreidere versie te lezen is, introduceerde Benali twee projecten, waarbij hij betrokken is. De eerste was De Schoolschrijver. Deze stichting maakt programma's rond lezen en schrijven voor basisscholen, maar is vooral bekend van de inmiddels meer dan vijftig kinderboekenschrijvers die zich voor een half jaar verbinden aan één school. 'Toen ik begon te publiceren, kon ik dankzij de SSS – later: De Schrijverscentrale – lezingen geven. Dat doe ik tot op de dag van vandaag. Ik heb daar geleerd om wat mij dierbaar is door te geven aan jonge mensen. Ik vind het leuk dat jonge kinderen nu ook wordt geleerd te schrijven. Ik ben er trots op de ambassadeur van De Schoolschrijver te zijn.'

Een van de Schoolschrijvers is Aby Hartog. Afgelopen schooljaar heeft hij samen met leerlingen van de Jenaplanschool Atlantis in de Amsterdamse wijk Osdorp verhalen geschreven ‘over wie ze zijn, waar ze zelf vandaan komen, waar ze naartoe willen, waar ze van dromen – en over corona natuurlijk – zodat ze ooit in de voetsporen van Abdelkader kunnen lopen, nee, rennen,’ vertelde hij, getooid met de sjerp die bij zijn functie hoort. Hij was met drie kinderen in de zaal aanwezig: Nedda Janknegt, Lala Thera en Camélia el Maski. Alle drie wisten ze het publiek in te pakken met hun originele verhaal en innemende voordracht.

Het tweede project was *Hamlet*, dat Benali in opdracht van De Toneelmakerij had bewerkt voor middelbare scholen, maar dat door de pandemie nooit is uitgevoerd. ‘Het was een van de beklemmendste momenten in mijn schrijversloopbaan’, herinnerde hij zich. ‘We stonden in het zicht van iets heel moois. Een geweldig team, dat zo hard had gewerkt aan het verhaal van prins Hamlet in Amsterdam Nieuw-West – *Something is rotten in the state of Sloterveer*. We zouden twee maanden voor volle zalen spelen, voor middelbare scholieren uit het hele land. En toen vertelde de minister-president de natie dat alle bijeenkomsten voor een publiek groter dan dertig man met onmiddellijke ingang waren verboden. En moesten we het loslaten. We kwamen die middag bij elkaar, maar wisten even niet wat we tegen elkaar moesten zeggen.’

Wat toen volgde, was daarom niets minder dan een wereldprimeur: de eerste scènes van Benali’s Shakespeare-bewerking die ooit aan publiek werden getoond – en via de livestream,

21 waarmee de uitreiking kon worden gevolgd door de tallozen die noodgedwongen thuis moesten blijven, aan de hele wereld. Hamlet werd gespeeld door Sabri Saddik, die naam heeft gemaakt met rollen in tv-series als *Penoza* en *Vechtershart* en speelfilms als *Meskina*. Horatio kreeg gestalte door Sergio Romero IJssel, die vooral bekend is van zijn hoofdrollen in *Flikken Maastricht* en *Het Klokhuis* maar daarnaast speelde in een groot aantal tv-series, theaterproducties en films.

Zowel de verhalen van de leerlingen van Jenaplanschool Atlantis als de fragmenten uit *Hamlet* zijn in deze uitgave opgenomen.

woord van welkom

henk pröpper

Heel hartelijk welkom allemaal, uiteraard speciaal aan onze laureaat, zijn vrouw en kinderen. Ik denk dat het niet nodig is om uit te leggen waarom we vandaag met weinigen hier verzameld zijn, en waarom we dit moment tweemaal hebben moeten uitstellen. Het is jammerlijk vooral voor Abdelkader dat veel van zijn vrienden en bekenden niet lijfelijk aanwezig kunnen zijn, maar een livestream zorgt er toch voor dat velen deze uitreiking van de Gouden Ganzenveer kunnen meemaken. Hartelijk welkom aan u allen.

Toen onze zestienkoppige Academie in september vorig jaar jou unaniem voordroeg voor de 19e Gouden Ganzenveer nieuwe stijl, Abdelkader, was er nog geen sprake van een pandemie. Intussen is er veel gebeurd, en zoeken de kunsten naar nieuwe vormen om het publiek te bereiken. We horen dat uitgevers in West-Europa veel meer boeken verkopen dan voorheen, dat lezen opnieuw wordt gezien als een belangrijke bezigheid. Het lijkt uit een vroeger tijdperk, een vroegere wereld, maar waarom zou het lezen niet een van de belangrijkste bouwstenen van het nieuwe leven kunnen zijn? Het is daarom een des te groter plezier om juist aan Abdelkader vandaag de Gouden Ganzenveer uit te reiken. Kunstenaar in optimisme, zou ik hem willen noemen. Iemand die door zijn persoon en zijn persoonlijke inzet het lezen tracht te bevorderen, en speciaal ook jongeren tracht te bereiken. In het programma van vandaag zullen we dat terugzien.

In dat licht vertel ik graag kort het volgende verhaal.

Een aantal jaren geleden kwam ik Abdelkader in de stad tegen. We spraken, zoals altijd als we elkaar toevallig tegenkomen, over literatuur en over hardlopen. Beide een bron waaruit wij putten. De bron van de literatuur is wellicht eindeloos, loopt iedere keer opnieuw vol, telkens opnieuw leven brengend; die van het hardlopen in ons persoonlijk leven krijgt helaas allengs een dunner stroompje, de snelheid van het water neemt wat af, er zijn momenten met minder adem, momenten dat droogte dreigt.

Abdelkader vertelde me dat hij tien dagen later mee zou doen aan de Amsterdam Marathon. De bewuste zondag van de marathon nam ik mijn hardlopende kinderen mee naar het Vondelpark, op ruim twee kilometer van de finish. We waren vroeg gegaan. Ik had mijn kinderen gezegd: straks komt Abdelkader langs, een van de weinige schrijvers die echt kan hardlopen, die weet wat de roes van het hardlopen betekent, en hoe die gelijk op de roes van het schrijven. Na een kwartier kwamen de eerste lopers voorbij, jongens van hooguit 55 kilo uit Ethiopië en Kenia.

Op de auto die hen begeleidde stond dat zij twee uur hadden hardgelopen, nog zo'n vijf minuten te gaan. Voor Abdelkader had ik 2 uur 52 als eindtijd in mijn hoofd, zijn persoonlijk record. We zouden dus nog even moeten wachten. Intussen vertelde ik mijn kinderen over zijn boeken. Ik had ze niet allemaal gelezen. Ik vertelde over zijn debuut *Bruiloft aan zee* dat me had getroffen door iets wat vermoedelijk kenmerkend is voor Abdelkader: het laveren tussen komedie en sprookje. Hoe treffend weet hij het leven tussen twee werelden te vangen (Oost en West), en toch de mogelijkheid van het sprookje in stand te houden: dat het allemaal goed kan aflopen. De menselijke komedie heeft bij hem uiteraard schrijnende elementen, toch zit er ook altijd een optimistische tendens in. Dat is bij hardlopen ook zo: het doet pijn, en het opent werelden.

Wanneer komt hij nu? vroeg mijn kinderen. Nog even wachten, zei ik, het zal niet lang meer duren.

Toevallig, zei ik, is er een roman van Abdelkader die *De langverwachte* heet. Het boek is eigenlijk geschreven vanuit het perspectief van een ongeborn baby die met verbazing de botsing van culturen beschouwt, en bijzonder rijk aan details het Marokkaanse leven in Nederland weergeeft. Het boek is humorvol, bevat schitterende beelden, associaties, het is sprookjesachtig en realistisch tegelijk. Abdelkader verbindt het beste van twee werelden, zei ik.

Ja, maar waar is hij dan? Er waren intussen honderden hardlopers voorbij gekomen.

Marathonloper, de roman die Abdelkader over hardlopen schreef, is een van de beste boeken in dit genre die ik ken, ging ik verder. Omdat hij echt kan hardlopen en echt kan schrijven. Meestal is het het een of het ander. Het boek gaat over pijn, doorzettingsvermogen, euforie, de merkwaardige denkracht die je al rennende ontwikkelt, een luciditeit die in de beste fasen allesomvattend daar is, waarmee je ook literaire problemen kunt oplossen, of huwelijken kunt redden. Die fasen zijn echter maar kort.

Het boek gaat ook over Rotterdam, alles wat je ziet langs het parcours. Ik denk dat het veel mensen zal aanzetten tot hardlopen. Als al zijn werk is het heel stimulerend, ook al toont Abdelkader zich ook heel competitief in dat boek.

Fijn pap, maar wij gaan toch niet nog uren wachten, nu komen er alleen maar krukken voorbij. Zo competitief is hij nou ook weer niet.

Misschien hebben we hem niet gezien, zei ik, misschien is hij al lang langs gekomen.

Teleurgesteld liepen we naar huis. We gaan vanmiddag zelf wel hardlopen, zeiden mijn kinderen.

Twee weken later vernam ik dat Abdelkader was uitgestapt vanwege buikklachten. Intussen hadden mijn kinderen wel elk een van zijn boeken gelezen – naar tevredenheid, *Marathonloper* is een lijfboek geworden.

Er is nog een andere reden waarom ik het persoonlijk toejuich dat de Gouden Ganzenveer dit jaar naar jou gaat, Abdelkader. Dat is je Oog voor een Ander.

Of je nu schrijft, of spreekt op de radio, in de klas, of televisie maakt over Marokko: je stelt mensen aanwezig, je geeft ruimte, je neemt niet alle ruimte in zoals zovelen doen.

Je spreekt ook een taal die de mensen aanspreekt, betreft, die iedereen het gevoel geeft dat de dingen mogelijk zijn, dat met wat inzet de dingen goed kunnen komen. Het positivisme van de schrijver en de hardloper komen samen, je bevrologenheid werkt hoogst aanstekelijk. Daarmee wil ik je prijzen. Je buikpijn zij je vergeven.

betrokkenheid, schoonheid, levenslust

laudatio
stine jensen

Soms hoor je weleens dat mensen een ‘dubbeltalent’ hebben. Die kunnen dan twee dingen: fotograferen en schrijven bijvoorbeeld. Of zingen en schilderen. Meestal gaat het om combinaties op het creatieve vlak. Je hoort zelden: die is een uitmuntend politicus en kan als de beste dansen. Of: dat is een topschaatser en heeft een Louis d’Or voor acteren op zak. Of: die geeft de betrouwbaarste juridische adviezen en is tegenwoordig ook Dichter des Vaderlands. Bij creatieve dubbeltalenten kun je vermoeden dat de rechterhersenhelft goed is ontwikkeld.

Maar hoe zit dat bij de categorie *allestalent*? Ik bedoel niet *multitalent*, ik bedoel echt alles: de mens die bijvoorbeeld, ik noem zomaar een aantal zaken, heel goed kan hardlopen, én voortreffelijk kan schrijven, tevens een behoorlijk goed potje kan toneelspelen, én gastdocent kan zijn aan de Technische Universiteit Delft, oorlogsverslaggeving doet vanuit Libanon maar ook een televisieprogramma met verve kan presenteren, intussen *Hamlet* van Shakespeare zit te ver- en hertalen en bedenkt dat Denemarken daarin Nieuw-West moet zijn, verder de jury van de grootste literaire prijs van Nederland voorziet, maandelijks vergadert over hoe de Nederlandse canon eruit moet gaan zien, in zeven talen kan dromen. Ach, zo iemand, die vergeven we met liefde dat hij – zo heb ik uit geheime maar zéér betrouwbare bron vernomen – op beginnersniveau schaakt. Allestalent, met nog één klein verbeterpunt.

Dames en heren, ik wil vandaag op drie punten de lof bezingen van Abdelkader Benali en zijn werk. Ik steek hier de loftrompet af over zijn veelzijdigheid, waarvan bovenstaande slechts een kleine opsomming betrof, zijn engagement en zijn energieke levenshouding.

Over zijn veelzijdigheid wil ik graag het volgende kwijt. Met enige regelmaat moet ik programma’s in elkaar zetten en daarvoor gasten bedenken. Op die manier heb ik ontdekt dat je Abdelkader Benali overal voor kunt uitnodigen, dat is gewoon altijd een goed idee. Niet omdat je dan een box hebt aangevinkt, qua identiteit en diversiteit, nee, welnee, maar omdat altijd blijkt dat Benali over het desgewenste thema altijd wel een sprankelend boek, column, gedicht of toneelstuk heeft geschreven.

Op het gebied van sport en identiteit zocht ik bijvoorbeeld ooit een spreker en kwam al surfend snel uit bij Benali met drie sportvliegen in één klap, namelijk hardlopen (*Asfalt, zand & stenen*), boksen (*Bad Boy*) en voetbal (Benali ging op zoek naar de nieuwe wereldkampioen in Afrika en was radiocommentator in

Rusland onder het mom van 'Mocro's naar Moskou') – dat kwam goed uit. Nog beter was het natuurlijk toen bleek dat Benali zelf fanatiek beoefenaar is van misschien wel de meest literaire sport die er bestaat: hardlopen.

30

Over dat sporten kun je uitvoerig filosoferen. Een andere wat mij betreft aan Benali verwante creatieve alleskunner met een soortgelijke tomeloze productiviteit en energie, in 2008 tevens winnaar van de Gouden Ganzenveer – wijlen Joost Zwagerman – drukte in een citaat uit wat hij daarvan vindt, van dat sporten: 'Alle sport is sublimatie, rituele doodsverachting in feestverpakking'. En zo beland je meteen bij *the heart of the matter*: sporten als de zin van het leven. Toen de coronacrisis uitbrak trof ik Abdelkader aan op de voorpagina van een landelijke krant. 'Wat er ook gebeurde, hij bleef rennen', luidde de kop.

Overigens, even tussendoor, als je Abdelkader Benali opzoekt op Citaten.nl – wat ik uiteraard heb gedaan voor deze laudatio – staat hij daar zelf met twee citaten, één daarvan gaat over sport. 'Iets wat Nederland heeft en andere landen niet, zijn de lange, dunne sloten die weer verbonden zijn met kanaaltjes die weer uitkomen op meertjes die weer uitkomen op Elfstedentrajecten. Elk kind in het Westen moet leren op twee benen te staan, maar een Nederlands kind krijgt dan ook meteen de schaatsen ondergebonden.'

Dank je Abdelkader, voor dit bruggetje naar mijn tweede loftrompet: identiteit en engagement. Abdelkader Benali schrijft sinds het begin van zijn daverende entree in de letteren met het voor de Libris Literatuurprijs genomineerde *Bruiloft aan Zee*

over grote identiteitsvraagstukken. Hij schrijft in zijn werk altijd over taal, afkomst, polarisatie, Oost en West, zonder dat dit werk verliest aan sprankeling. In een column in *Trouw* vertelde Abdelkader Benali hoe de komst van zijn tweede kind als een metafoor beschouwd kan worden voor nieuwkomers in het land. In een gezin zit het eerste kind er niet per se enthousiast op te wachten, op een familie-uitbreiding.

Het engagement van Benali blijft niet bij een papieren engagement. Ik zie met regelmaat op sociale media foto's voorbijkomen van zijn klassenbezoeken. En daar gebeurt het: jongeren raken geïnspireerd en begeistert tot de letteren, Benali laat ze zien en horen dat het kán. Benali, grootverbruiker van sociale media, maakt daarbij geen onderscheid tussen jong en oud. En meerdere publieken vinden zijn weg naar hem. Jongeren die lezen, maar ook academici die dissertaties schrijven over zijn toneelstuk *Yasser*, dat gaat over een Palestijnse acteur die een mooie rol krijgt in de *De koopman van Venetië*, maar eigenlijk veel liever Yasser Arafat wil spelen. Shakespeare in het Midden-Oosten; het stuk wordt nog altijd opgevoerd, zoals onlangs in Tel Aviv.

Het appelleren aan meerdere publieken is een groot talent van Benali en het geeft hem een zekere kwikzilverachtige kwaliteit: wat gelooft Benali echt? Maar dan bekent hij soms ineens kleur, meerdere tegelijkertijd als het even kan. 'Je leest omdat de kracht van je te verplaatsen in een ander je beter in staat stelt om je mannetje te staan in het leven,' – dat is het tweede citaat dat ik aantrof op Citaten.nl – ik denk dat het wat ouder is, want nu zou het vrouwtje, kindje en hondje er ook bij moeten.

Tot slot: levenslust, energie. Benali heeft me ooit zo ontzet-

tend vrolijk gemaakt met een socialemediapost waarop te zien was hoe hij een lezing ging geven, in Amsterdam was het geloof ik. Er waren drie mensen op afgekomen, tamelijk op leeftijd. Drie. Opgewekt en monter fotografeerde Benali zichzelf met hen op de foto: 'Hier doe je het ook voor! We gaan er een mooie avond van maken!'

Benali beantwoordt niet bepaald aan het stereotype van de schrijver in een kamertje. Welnee, schrijver kan je ook zijn in het keukentje – dat was ik vergeten in de opsomming waarmee ik deze feestelijke laudatio begon. Samen met zijn vrouw Saïda Nadi-Benali schreef hij *Casa Benali*. Dit, dames en heren, is het leukste geëngageerde kookboek dat ik ooit heb gelezen. Zo kun je een Chakchoukha, ei in tomatensaus, maken. Echt het gemakkelijkste recept op aarde, schrijft Benali, want je begint met een lekkere dikke vleestomaat. En een paprika heb je nodig, die alle kanten op stuitert qua vorm, en daarna leef je je met een Bruce Lee-snijtechniek uit op de koriander. En als alles aan het pruttelen is in de pan – en dan komt het – stap 3 van het recept, ik citeer: 'En nu, pak een krant, lees een paar gedichten, schrijf een liefdesbrief. Even kijken of alles er lekker zacht en smeugig uit ziet.' Einde citaat. Een recept, dames en heren, voor hart, ziel en hoofd. Het is deze wervelende energie die Benali's persoon en schrijf-

verschap onweerstaanbaar levenslustig maakt. Ik kan het weten. Permiteert u mij tot slot één anekdote. Ik had Abdelkader uitgenodigd voor mijn boekenprogramma *Stine boekt sterren*. Op de dag dat Hans Klok er was, zag ik vanuit mijn ooghoek Abdelkader Benali op het strand voorbijrennen. Dat vond ik vreemd.

Hans Klok kan natuurlijk veel, maar deze illusie? Was Benali niet morgen aan de beurt? De volgende dag was hij er, en ik zei het hem: 'Ik zag je gisteren hier op het strand.' Hij knikte, hij was een dag te vroeg, zijn agenda kon hem gewoon niet bijbenen. Ik gaf hem trouwens een boek over stilzitten. Met groot enthousiasme hebben we dat uitgeprobeerd, in een duinpan. Daarna gingen we rennen. Dat vond hij een stuk leuker.

Maar weet u: rennen en stilzitten lijken meer op elkaar dan u misschien denkt. Ze zijn beiden 'taal-loos'. Stil. Zwijgend. In een gesprek in De Balie over racisme naar aanleiding van zijn laatste boek (of is er daarna alweer eentje verschenen?) *De vreemdeling. Racisme uitgelegd aan onszelf* vertelde Abdelkader het volgende, ik paraphraseer: 'Eigenlijk gaat alles wat ik schrijf over wat niet gezegd is. Ik ben thuis opgegroeid als oudste van acht. Aan tafel spraken we Berbers, maar onderling spraken mijn broers en zussen Nederlands met elkaar. Er werd heel veel gesproken. Veel emoties. Ik haatte dat. Er werd gekibbeld om niks. Ik kwam erachter, als kind, dat het pas echt spannend werd als ze niks zeiden. Dan werd het héél spannend, alles werd anders. In de stilte voelde ik gelatenheid, pijn. Oh, ze praten eigenlijk alleen maar omdat ze dat andere niet kunnen benoemen. Wat dat is, weet ik niet, maar mijn hele schrijverschap is daar begonnen.'

Abdelkader Benali, van harte gefeliciteerd met deze welverdiende prijs.

Uitreiking Gouden Ganzenveer 2020 Abde van der Bergh

2020

hali

THE GRAND AMBASSADOR

**het juiste verhaal
op de juiste plek**

**dankwoord
abdelkader benali**

Ik kom uit een wereld waar, tot niet zo lang geleden, men het uitstekend kon stellen zonder schrift, waardoor mijn schrijverschap, een bestaan gebouwd op geschreven verhalen, me van tijd tot tijd als absurd voorkomt. We hebben onze beschaving te danken aan de schriftelijke cultuur en het is alleen om die reden dat die overgang niet als verraad aanvoelt. Als het verraad is, dan zijn we allemaal verraders.

Om te kunnen schrijven moet de wereld van de oraliteit radicaal de rug worden toegekeerd, alleen dan kan die oude rijkdom zijn weg vinden naar het nieuwe schrift. Schrijven voelt daardoor als het stappen in een tijdmachine die me van de ene wereld naar de andere brengt, en dat gebeurt zonder dat ik van mijn plaats hoef te komen – wat heel prettig is, want de weg terugvinden naar huis duurt altijd langer dan je denkt en je weet niet wat je bij thuiskomst aan zult treffen.

Ik groeide op in een arbeidersgezin waar maar weinig boeken waren – als op Koninginnedag Nederlandse gezinnen hun huizen leeghaalden om alle overbodige lectuur te verkopen, dan schrok ik van de overvloedige rijkdom die voor een paar stuivers op straat lag. Het kon niet anders of Nederlanders waren omringd met zoveel boeken dat ze elk jaar een groot deel moesten wegdoen om er niet onder bedolven te raken.

Op die dag sloeg ik stripboeken in. En boeken kocht ik van een kringloopwinkel op de West-Kruiskade, waar een aardige grijze mevrouw me voor een paar dubbeltjes en kwartjes overbodig geworden encyclopedieën en gelegenheidsuitgaven meegaf. Zwaarbeladen kwam ik met die boeken thuis. Bij de Leen Bakker

kocht ik twee plankjes om mijn eerste boekenkast in elkaar te timmeren. Mijn vader deed het boorwerk, want zelf kon ik dat niet. Mijn moeder kwam elke avond kijken of ik nog aan het lezen was. Ze wees me er elke avond op dat zo laat lezen, slecht voor de ogen was. Daarna deed ze het licht uit, soms stond ik op om het licht weer aan te doen. Het boek was te spannend. Met de drang kwam ook de moed.

Het huishouden van de familie Benali herbergde twee boeken. Twee boeken die niet of nauwelijks door mijn ouders werden aangeraakt, en daardoor eerder de status van geheimzinnig artefact hadden dan status van boek om te gebruiken, in te lezen of te bladeren.

Het waren de Koran, een integrale Nederlandse hertaling, en het telefoonboek, editie Rotterdam, die bij de telefoon in een hoekje van de kamer stonden.

Die twee boeken stutten elkaar, maar het was het telefoonboek dat mijn hevige aandacht had, toen ik ontdekte dat het boek op een nogal efficiënte manier mij in staat stelde om van huis uit contact te maken met binnenaards leven: de regio Rotterdam inclusief Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk. Door een willekeurig nummer te kiezen en het daarna te bellen dwong ik Mevrouw Bakker of meneer Atema tot opnemen om zich in contact met mij te stellen, Abdelkader Benali aan de Berkelselaan 102b, 3038NA te Rotterdam, waarna zich een gesprekje ontspon dat in de herinnering veel groter, diepgaander en amicaler was dan het in werkelijkheid ooit moet zijn geweest.

Ik leerde het boek kennen als contactbron van honderden grijze bladzijden waar in de schreefloze letter, want zo had de vormgever Wim Crouwel het ontworpen, iedereen te vinden was die met een belletje bereikt kon worden. Keek je van een afstandje naar die opsomming dan leek het geestdodend. Stond je open voor contact dan zag je alleen maar kansen, liefdesberichten, wanhoopskreten en verlangen. Ik las ergens dat elke Nederlandse huisvrouw een fles sherry onder de gootsteen had staan om haar burgerverdriet weg te drinken, ik besloot daar een stokje voor te steken. Niet drinken, maar bellen! Bellen was altijd een succes, al werd er ook weleens niet opgenomen – wat kon gebeuren, want ik belde spontaan.

En al die mensen hadden, hoe kort het gesprek ook was, wel een verhaal voor mij, wat mij het inzicht gaf dat ik tot de dag van vandaag met me meedraag en dat is dat wanneer je een onbekende iets vriendelijk vraagt, je meestal een vriendelijk antwoord terugkrijgt.

De schrijver is geen mythomaan, sommige verhalen krijgen met de tijd vanzelf mythische kracht. Sommige verhalen nestelen zich in ons om nooit meer weg te gaan, als een hotelgast die op een regenachtige namiddag aan komt waaien en uitgroeit tot die vaste gast die samen met het hotel oud wordt. Het verhaal verdubbelt mij, maakt me tot personage in mijn leven. Ik krijg afstand tot de dingen die me nabij zijn, wat ver weg leek komt dichterbij.

Wanneer ik lezingen geef, vertel ik dat verhalen geen geslacht hebben en ook geen snelheidsbeperking kennen, en dat het de vrijheid biedt om als spiegel of als grot te dienen; als spiegel voor de reflectie, als grot voor de introspectie. Het verhaal maakt je tot gevangene van de vrijheid. Een nogal paradoxale toestand waar het na verloop van tijd, de eerste schok van het nieuwe overwonnen, heerlijk toeven is. Ik heb er altijd veel plezier in gehad om mijn enthousiasme over de weg naar dat heerlijke toeven, te delen met een publiek groter dan één.

Op de basisschool was ik het die de week afsloot met een zelfgewrocht optreden waarin ik verbale capriolen uithaalde, een glossolie van ingevingen, mopjes en verkeerd getimede grappen. Alles deed ik om op grappige wijze te verbergen dat ik maar wat deed – en in dat experiment ontdekte ik dat door verhalen te vertellen je met een ander contact kon maken zonder de controle te verliezen. Daar had ik toen behoefte aan, daar heb ik nog steeds behoefte aan.

Had ik eenmaal verteld wat ik te vertellen had dan kon ik alles loslaten. Het gevoel te zweven is zoet.

40

Een goed verhaal onthult het moment van verandering, het moment dat aan geboren worden, de dood voorafgaat. Er is dat moment voor het telefoonboek opengeslagen wordt, er is dat moment erna. Wat er tussenin gebeurt, is het verhaal. Door het telefoonboek ontdekte ik dat de wereld oneindig groot is maar dat ook het oneindige in een boek past.

Het telefoonboek werd mijn alef – het punt in de ruimte dat alle andere punten in zich herbergt. In het verhaal van Jorge Luis Borges ligt de alef verscholen in de kelder van een huis dat gesloopt gaat worden. De verteller van het verhaal gaat, aangespoord door de verhalen van een tweederangsdichter die beweert aan de alef inspiratie te ontlelen, zelf eens kijken. Borges ontleent, zoals in veel van zijn verhalen, inspiratie van de alef, de mythische semitische letter, van de Joodse en islamitische mystieke tradities die in Middeleeuws Andalusië tot ontwikkeling kwamen. Zo ver staat dit verhaal niet van mijn eigen culturele achtergrond, en toch is het ook vreemd.

Kan het zijn dat we verhalen vertellen om de eenzaamheid te verminderen? Wie luistert naar een verhaal is even niet alleen, hij is in het verhaal.

Misschien was het om die reden, dat de mensen die ik lukraak belde nooit kwaad werden, ik had ze een dienst bewezen door met ze in contact te komen. Dat ik een vreemdeling was maakte niets uit, het ging om de geste, het grote gebaar dat

41 achter de kleine moeite zat. Door contact te maken hadden we de bruto hoeveelheid eenzaamheid wat verdeeld.

Het was juist prettig dat een vreemdeling hen had gebeld want die konden ze tenminste helpen en iedereen houdt een goed gevoel over aan iemand helpen.

Hoe zat het met dat andere boek, de Koran?

De Koran lag er ook en al keek niemand erin, het had toch een grote spirituele waarde, want het hield als het ware onze wereld bij elkaar. Niet de materiële wereld, maar die andere wereld, de wereld van de engelen en de djins en de opstandige engelen en Mozes en Maria, kortom iedereen die het zonder telefoonnummer moest stellen en toch een diepe invloed op ons leven uitoefende. De Koran stond symbool voor het rijk der doden. De mystieke soefi's en de mannen en de vrouwen van de alef ontleenden aan de Koran hun inspiratie. En wanneer we praatten over het rijk der doden, dan praten we over het rijk van de Grote Verhalen, want treedt de dood eenmaal in dan wordt het kleine verhaal groter dan zichzelf, en dus groot. De Koran was een verzameling verhalen over personen die mythische status hadden, profeten genaamd, die verhalen vertelden, waarschuwden en vooruit zagen.

De grote verhalen van de Koran zorgden ervoor dat we ons geborgen voelden.

Door de aanwezigheid van de Koran was het voor ons ook vanzelfsprekend geworden om voor de zoveelste keer naar *The Ten Commandments* van Cecil B. DeMille te kijken, de epische verfilming van het verhaal van Mozes die, wanneer de farao uit

woede om de opstandigheid van zijn onderdanen opdracht geeft alle baby's in het land te doden, in een mandje wordt gelegd en aan de kalme stroom van de Nijl wordt gegeven. Langzaam drijft het mandje weg van zijn voorouders die, na deze wanhoopsdaad te hebben gedaan, niets meer rest dan de handen vertwijfeld ten hemel te werpen, alsof de voorzienigheid aandeel heeft in hun rampspoed. En door het lot gedreven wordt deze jongen door de zus van de farao gevonden en aan het hof van de farao grootgebracht. Door goddelijk ingrijpen komt Mozes erachter dat het huis van de farao niet zijn werkelijke huis is. Hij sluit zich aan bij zijn stam en leidt zijn volk naar het Beloofde Land.

Dit verhaal had wortels in de Bijbel en Koran, maar het had ook wortels in het verhaal van onze familie. Het verhaal mythologiseerde de idee van de terugkeer naar de oorsprong. Migratie is een vorm van weggegeven worden. Je drijft op de stroom van de Nijl, of je dobbert op de verraderlijke Middellandse Zee een betere toekomst tegemoet, zonder te weten wat die toekomst je brengen zal. In het nieuwe land wordt je grootgebracht door de zussen van de farao. En op een dag ontdek je dat je heimwee hebt naar een land waar je nooit hebt gewoond. Dat de ruptuur blijvend is en niet geheeld kan worden. Dat het menselijke tekort met geboden en verplichtingen wordt gestut, maar nooit helemaal overwonnen. Mozes leidt zijn volk naar het Beloofde Land maar zal het land zelf niet betreden, hij blijft voor eeuwig die grensganger tussen vertrek en aankomst.

En ik kon in die Mozes niet anders dan mijn vader zien die door te migreren onze toekomst veilig had gesteld en zijn verleden daarmee had vernietigd. Een man die het Beloofde Land nooit zou betreden.

De aanwezigheid van een boek, kortom, verandert niet alleen de loop van de geschiedenis, het verandert ook de loop van een mensenleven. Twee boeken zijn genoeg om een labyrint aan denkbeelden en dromen op te leveren waarin droom en daad om voorrang strijden. Een soort kickstart voor de jongen die erachter wil komen wat hij wil van het leven, maar nog te jong is om die vragen direct te stellen. Daarnaast, als hij die vragen direct had gesteld, zou het leven dan antwoord hebben gegeven?

De gave voor het woord wordt soms aan mensen gegeven die er niet noodzakelijkerwijs goede bedoelingen mee hebben. De duivel heeft altijd de beste wijsjes, waarmee ik niet wil zeggen

45 dat mijn inspirator, mijn analfabete grootmoeder, er duivelse praktijken op nahield, maar wel over een scherpe tong beschikte, soms zo scherp dat de vonken er vanaf leken te slaan. Voor mijn grootmoeder zou de gedachte dat er ergens een wereld was, deze wereld waarin we ons nu bevinden, waarin kasten werden getimmerd enkel en alleen om er boeken in te plaatsen en dat het er niet alleen om draaide om boeken in die kast te krijgen, maar dat die boeken dan ook gelezen moesten worden, dat er dynamiek was tussen boekenkast en boek, en dat die boeken dan weer gezelschap van andere boeken zouden krijgen, dus dat de praktijk

van de literatuur er uiteindelijk een is van een oneindig uitdijend leesplan zonder begin of einde – mijn grootmoeder zou dat alles zeer bevreemd hebben. Laat staan dat een van haar nakomelingen, de op-een-na oudste zoon van haar oudste zoon, zich zou ontwikkelen tot een van die types die op een dag gewaardeerd en onderscheiden zouden worden om bovengenoemde, dus het schrijven van die boeken die eenmaal uit de boekenkast gehaald tot leering ende vermaeck en in een aantal gevallen zelfs inspiratie zouden dienen. Ze zou, dat weet ik honderd procent zeker, in een schaterlach zijn uitgebarsten, om me daarna over de bol te aaien dat het allemaal prima was – zo, jochie, dat je gezond blijft en goed eet, zal ik nog een eitje voor je bakken.

Zo'n type was het, maar dat ik haar dan toch hier noem, zelfs citeer, komt omdat ik denk dat mijn lust tot spreken bij haar vandaan komt. In het woord creëerde ze haar macht, brak ze stenen en serveerde haar liefde uit. Ze was in staat om met haar woorden een strop om je hals te trekken, maar ook om met

haar tong je daar te kietelen tussen de derde en vierde rib, de plek die, zoals iedereen weet, alleen gevoelig is voor malicieuze grapjes – van een steek onder water was ze ook niet vies.

En ik zal nooit haar wekenlange machinaties vergeten als we bij haar op bezoek kwamen na een lange reis uit Nederland. Dan deed ze de deur open van het boerenhuis, de kleine blauwe deur, hilde bij het zien van haar zoon en zijn aanhang – wij, in tranen met tuiten – droogde haar sluier, om ons daarna voor de duur van de hele vakantie te overladen met al haar ergernissen, bekommernissen en muizenissen. Wat ze zo geweldig deed – met een zinnetje of twee liet ze het huis van Thebe in elkaar storten! – dat ik niet anders dan ademloos naar haar kon luisteren, opgerold in een hoekje van het binnenerf waar de nacht lang en licht was, dus een *shout-out* naar die grootmoeder die leefde toen mij deze prijs toegekend werd en stierf toen deze uitreiking afgelast moest worden.

‘Maar, zeg eens, wanneer inspireerde een schrijver jou?’

Er kwam een schrijfster in de bibliotheek van de Noorderhavenkade. Na sluitingstijd, wat mijn kans om haar te zien aanzienlijk verkleinde, omdat we thuis werkten met een avondklok – na zes uur kwam je niet meer op straat. Er zou thee en koffie worden geserveerd. De stoelen waren al klaargezet. Ik wilde een van die stoelen bezet houden. Aan het begin van de avond rende ik terug naar de bibliotheek, mijn ouders achterlatend met een smoesje dat ik toch nog een boek moest terugbrengen, en voegde me bij het kleine gezelschap van lezers in de halve kring.

De schrijfster. Een van de duizenden schrijvers die een van de duizenden boeken had geschreven die ons omringden, was afgedaald uit een voor mij magische plek om het woord vlees te laten worden. Een boek had ik van haar gelezen, het waren korte, anekdotische verhalen die zich afspeelden in Paramaribo, Suriname. Ik weet niet of ik thee dronk, koffie zeker niet. Ik was de jongste in het gezelschap.

Ze vertelde haar verhaal. Ik hing aan haar lippen. Ze vertelde over de Colakreek, het meer waar in het weekeinde families neerstrijken om te ontspannen, waar kinderen Coca-Cola dronken en schaafijs werd verkocht. Het verhaal had ik al gelezen. Dus zo praatte een echte schrijver. Toen het afgelopen was had ik nauwelijks tijd om haar iets te vragen, als ik dat al durfde. Ik denk het wel. Ze leek me aardig. Toegankelijk. Snel bedankte ik haar en rende terug naar huis. In mijn kamer ging ik liggen om door een boek te bladeren dat ik had geleend, het ging over paranormale krachten en geestverschijningen. Was wat ik net had gezien een geestverschijning? Was het een echte schrijver?

In die dagen hielp ik mijn vader op zaterdag in de slagerij. We hadden veel Surinaamse klanten. Sommige van de klanten vroeg ik naar hun vakantieplannen. Of ze nog van plan waren om naar Paramaribo af te reizen. Als het antwoord positief was, vroeg ik door over een mogelijk bezoek aan de Colakreek, en wanneer ik hun verbazing zag – hoe wist dit joch van een plek waar de eerste Marokkaan nog gesignaleerd moest worden – vulde ik snel de details voor ze in die ik in het boek van de Surinaamse schrijfster had gelezen. Ik kon een glimlach niet onderdrukken bij zoveel geschokte verbazing. En als ze dan vroegen of ik die kreek had bezocht, was er maar een antwoord mogelijk: 'Natuurlijk!'

Ik wil vanaf deze plek deze schrijfster bedanken voor haar inspiratie. Ze was op het juiste moment met het juiste verhaal op de juiste plek voor een jongen die daar helemaal niet had moeten zijn.

de schoolschrijver en zijn leerlingen

de burgemeester van haarlem

nedda janknegt

Hallo, ik ben Nedda. Weten jullie wat ik vroeger wou worden? Ik wou de burgemeester van Haarlem worden. Maar weten jullie waarom?

Omdat ze in Haarlem een tosticafé hadden. En niet zomaar een tosticafé maar het allerlekkerste tosticafé van de hele wereld. Ze hadden daar zelfs een kinderspeelhal!

Maar hoe word ik eigenlijk burgemeester van Haarlem? Moet ik daarvoor vijftig jaar studeren of moet ik daarvoor een baard hebben? Weten jullie het?

Oké, niemand weet het.

Dan begin ik wel een eigen tosticafé!

Maar ik heb ook veel gevoel voor humor! Ik kan moppen vertellen.

Hoe zet je een olifant in de koelkast?

Deurtje open, olifant erin, deurtje dicht! Haha.

Maar hoe haal je een olifant weer uit de koelkast?

Wat moet je nou weer met een olifant, dus laat hem lekker liggen.

Maar nu weet ik nog steeds niet wat ik later wil worden.

Moppenmaker? Of een tosticafé beginnen?

Wacht, ik kan ook in mijn tosticafé een podium bouwen en daar dan mijn moppen vertellen.

En ik kan ook meer dingen in mijn café koken, zoals friet, soep, hamburgers en hotdogs.

Maar in ieder geval geen krabsalade, want ik at een keer een mini-stukje en toen kreeg ik vijf jaar buikpijn. Maar dat is weer een heel ander verhaal, lieve mensen.

Ik zie jullie binnenkort in mijn nieuwe tosticafé, en jullie weten al hoe het gaat heten, toch? 'De burgemeester van Haarlem'.

Dag!

opgesloten

lala thera

Het was een warme dag. Ik was net drie jaar. Mijn moeder en ik gingen op bezoek bij een kennis.

Die kennis liet ons even alleen om boodschappen te doen.

Het was superwarm binnen, dus besloot mijn moeder een plekje op het balkon te zoeken.

Ik wist niet wat ik deed en deed per ongeluk de balkondeur op slot.

Mijn moeder raakte in paniek. Haar hart klopte superhard van de zenuwen.

Ze zei dat ik de sleutel moest draaien, maar dat lukte niet. Ik was te klein, ik was drie!

Nu raakten we allebei in paniek! Onze harten klopten superhard, mijn moeder begon 'HELP' te schreeuwen, maar niemand hoorde haar, en sommige mensen dachten ook dat ze gek was.

Op dat moment kreeg ik een idee.

Ik zei tegen mijn moeder dat ik hulp ging halen, maar ik wist niet waar ik naartoe moest en aan wie ik hulp moest vragen.

Ik rende de deur uit en zag een man met een paar blikjes bier voor de Albert Heijn zitten. Ik begon met hem te praten over mijn moeder die opgesloten was.

Ondertussen belde mijn moeder een kennis voor hulp. Toen mijn moeder bevrijd was, zei ze: 'Waar is Lala!?'

Mijn moeder raakte wéér in paniek en onze kennis wist ook niet waar ik was.

Maar ik was bij de Albert Heijn met een junk aan het praten. Ik had hem gevraagd of hij mijn moeder kon helpen.

Tot mijn moeder kwam aanrennen. En zei dat ik nooit meer met junks mocht praten. Ik zei tegen mijn moeder dat ze nooit meer op een balkon mocht gaan staan.

het verhaal van mijn held

camélia el maski

Ergens diep in de Atlantische Oceaan, ergens aan de kust van El Rompido zaten de drie musketiers van de zee een plan te bedenken om van die dag een feestdag te maken. De haai Oscar had zin in een stuk mensenvlees, want volgens hem smaakt het vlees erg lekker. Dat heeft hij gehoord van zijn oom die in de Middellandse Zee woont. De inktvis Ali zou het plan uitvoeren omdat hij zulke lange tentakels heeft en ongezien en onopgemerkt een menselijk lichaam van de kust kan grijpen en de diepe zee in meeslepen. De kwal Donald wist niet wat hij van het plan moest vinden, maar hij wilde in ieder geval van de buit profiteren. Hij zei volmondig: 'Let's make the sea great again!'

Wij vonden een mooi plekje op het strand, ik voelde me een vreemdeling op aarde. Ik voelde me vrij. En ook gelukkig, want er was chips, snoep en cola. Mijn broertje zocht meteen het water op, hij rende als een speer naar de branding. En daar ging hij tikkertje spelen met de golven.

Ali de inktvis zei tegen de bende dat hij voor deze buit gaat. Hij sloeg zijn tentakels om de enkel heen en sleurde hem mee de zee in. En weg was mijn lieve broertje. Mijn vader zag het tafereeltje van ver, hij rende en dook meteen het water in. Ik zag mijn broertje heen en weer gaan, schreeuwend om hulp. Papa zat nog steeds onder het water, ik voelde me verschrikkelijk ongerust en wilde gaan janken. Ik hoorde Oscar de haai steeds zeggen tegen Ali de inktvis dat hij mijn broertje naar het diepe moest trekken. Terwijl Donald de kwal mijn vader probeerde te naderen om hem uit te schakelen. Ik was bang. Ik wou om hulp gaan roepen, maar het strand was leeg.

Papa was het zat. Hij maakte een snee in de tentakels van Ali de inktvis, die toen mijn broertje losliet. Mijn vader pakte hem zo snel mogelijk op, zwom naar boven en daarna naar de kust. Maar onderweg naar de kust kwamen ze Oscar de haai tegen. Tegen hem konden ze niet op. Ik was er klaar mee en klom op zijn rug en bleef hem maar slaan. Totdat Oscar moe werd en pijn kreeg, toen ging hij vanzelf terug de zee in.

Papa en mijn broertje waren ondertussen al naar de kant gezwommen. Ik had mezelf ook moe gemaakt. Ik zwom heel langzaam naar de kant. Toen voelde het alsof iets achter me aanzat, en ja hoor, het was Donald de kwal. Hij kwam steeds dichterbij en dichterbij en nog dichterbij, totdat hij me aanraakte. Hij sloeg zijn slierten om me heen waardoor het moeilijk was om te zwemmen. Eenmaal bij de kant schudde ik hem van me af. Ik was zo moe dat ik op de grond viel. Mijn vader pakte me op en zette me op het laken naast mijn broertje. Mijn moeder lag de hele tijd te slapen.

Mijn vader was op dat moment voor mij een held, maar voor de drie musketiers van de zee juist het tegenovergestelde. Wat vaststaat is het verhaal, dat blijft voortleven en voortbestaan. En ik kan niet laten om het te blijven vertellen, heerlijk.

twée scènes uit 'hamlet'

hertaling
abdelkader benali

HORATIO

Wat sta je te kijken?

Loop door, man.

Ik zeg loop door.

HAMLET

Kan je niet volgen, vriend.

HORATIO

Je hoeft me niet te volgen. Gaan.

HAMLET

Wie ben je dan?

HORATIO

Overal waar hier de zon hangt, heers ik.

HAMLET

Ik vroeg niet wat je allemaal fantaseert.

Ik vroeg wie je bent.

HORATIO

Oh, man, dat accent.

Je ziet er bruin uit, maar je praat zo wit als sneeuw.

Tatta.

HAMLET

Ik ben van hier. Niemand kan dat uit me halen.

HORATIO

Ha ha, van tweehonderd meter zag ik: Jij bent niet van hier.

Hamlet trekt een mes

HAMLET

Af die hoodie.

Horatio ontwijkt hem, gooit zijn hoodie af

Horatio?

HORATIO

Hamlet! Man! Je bent lang weggeweest.

HAMLET

In drie jaar alles veranderd.

HORATIO

De laatste keer was op dat schoolfeest.

Met wie heb je toen gezoend?

Ze is nu helemaal eco. Hebben jullie... -

HAMLET

Stil man! Vlak daarna ging ik naar Wittenberg.

Papa had een privéschool geregeld.

Om zeker te slagen.

HORATIO

Ik ging naar een rotschool hier. Om zeker te falen.

HAMLET

En toen werd je ervan afgetrapt?

HORATIO

Dit is mijn school. Overal waar de zon schijnt.

HAMLET

Dat betekent?

HORATIO

Heb je geen manieren? Nooit vragen naar iemands werk.

Hier gelden andere wetten, broeder.

Je bent niet alleen gaan praten als een tatta, je denkt ook als een tatta.

Je loopt als een tatta.

Wat is er met je gebeurd?

HAMLET

Ik zal je laten zien dat ik nog altijd van hier ben.
Met heel mijn hart.
Jij doet hier je ding. Vage dingen. Ik zie het wel.

HORATIO

Ik breng verlichting. Horatio, de medicijnman.
Een pilletje. Een poedertje.
Of soms praat ik gewoon. Dat is het aardige van mijn werk.

HAMLET

Aardig verdienen, ook.

HORATIO

Ik ben scheutig met mijn waar, zij zijn scheutig met verhalen.
Ik weet meer van deze wijk dan honderd rapporten bij elkaar.

Mijn vader is dood. De begrafenis is al geweest.
Ik was te laat.
Wat weet jij daarvan?

HORATIO

De krant schreef over een noodlottige val in de bouwput.
Maar ik moet goed oppassen met wat ik zeg. Het stinkt hier in
Nieuw-West XL.

HAMLET

De bouwput?

HORATIO

Dat gat daar. Immens diep. En immens triest.
Als je wist wie daar allemaal wonen.
Alles wat ze smerig vonden aan deze wijk hebben ze daar

weggestopt.

Asielzoekers, zwervers, alcoholisten, oude mensen zonder verzekering, mannen die in scheiding liggen, vrouwen die hun hypotheek niet meer kunnen betalen, mensen met schulden. En er woont ook een man daar, als je zijn gezicht zou zien. Je zou niet alleen schrikken. Je zou geloven dat de doden zijn teruggekeerd.

HAMLET

Dus over die bouwput sprak hij. De hoofdpijn, de frustratie, de bedreigingen. Hij belde me midden in de nacht. 'Zoon', zei hij, 'blijf uit de buurt van de duisternis.'

HORATIO

Ja, die grond was van je vader. En tientallen miljoenen waard. De Duitse investeringsgroep Fortinbras wilde kopen, er een shoppingmall van maken, of nog erger: een datacentrum. Je pa hield voet bij stuk. Met juristen en advocaten enzo, maar die konden hem niet redden.

HAMLET

Dat heeft hij me verteld. Toen ik in Wittenberg was.

HORATIO

Je vader wou de bouwput een maatschappelijk doel geven. Een plek voor iedereen, waar je altijd welkom bent. Taallessen. Een crèche, kleuterschool. Gymzalen om in te voetballen. Er is geen plek meer voor jonge mensen hier. Alles kost geld. Niemand kan meer huren, iedereen woont nog thuis. En dat noemen ze vooruitgang. Fuck die vooruitgang.

HAMLET

Hij deed het goede, het keerde zich tegen hem.

HORATIO

Die ouwe was een van ons. Praatte niet zo bekakt als jij.

HAMLET

Let op je woorden, gap!

Hij kende de wetten van de straat. Zakenman. Had winkels en taxi's. Miljonair. Sponsorde de voetbalclub. Een strijder. Een overlever.

HAMLET

Een noodlottige val in de bouwput. Wat zei de politie dan?

Een harde wind steekt op, gefluister

HAMLET

Wat is dat?

HORATIO

De geest van die ouwe.

Hij dwaalt hier rond.

HAMLET

Zit je me te fucken. Mijn vader is geen geest.

Wind stopt

HORATIO

Het schijnt dat jouw moeder zo'n verdriet had van zijn dood dat ze alle onderzoek heeft gestaakt om volledig te kunnen rouwen. Ze ging er bijna aan onderdoor, zeggen ze, als Oz zich niet over haar had ontfermd.

HAMLET

Oz?

HORATIO

Oz. Broer van je vader. Je oom.

Zo kennen ze hem hier. Als je Claudius zegt, gaat hij piepen. Oz is nu baron.

HAMLET

Oz.

De bijnaam die ik mijn vader gaf.

HORATIO

Hij nam de plek in van je pa. Hij had vroeger niets, nu heeft hij alles.

HAMLET

Ik herinner me mijn oom als een goede man. Hij bukte voorover, ik sprong op zijn rug en hij was het paard dat me door het Wilde Westen reed!

HORATIO

Geldhonger heeft hem veranderd in de man die hij nu is. Wat als ik je vertel dat mijn medicijnen worden geslikt om de geldpijn niet te hoeven voelen. Mensen zijn bezeten van geld. Soms loopt je oom 's nachts door de straten, kan hij niet slapen van die bezetenheid. Hij draagt een kogelvrij vest. Is bang dat iemand hem wil pakken. Oz heeft vijanden gemaakt. Vandaag presenteert hij een nieuw appartementencomplex. Voor de mensen die niet gezien willen worden en daar miljoenen voor neerleggen. Daar zal hij zijn met jouw moeder.

HAMLET

Daarom ben ik hier. Om het feestje compleet te maken. Om de straat op te eisen. Mijn wijk terug te claimen. Ik moet het weer ownen. Nemen wat mijn vader is ontnomen.

HORATIO

Ik ga ook maar niet voor het feest. Mensen vervelen zich snel. Lekker druk. Ruikt naar BBQ en vers fruit. Iedereen trekt aan me. Handel en wandel. En nu moet je lopen.

monoloog hamlet

HAMLET

Hebben of niet hebben, dat is de vraag.

Ben ik wat die camera van mij maakt?

Een koning?

Blakend van gezondheid, pedaal vol op het gas?

Of ben ik die ander, die zoekt, graaft, onwetend in het stof bijt?

Wat moet ik doen?

Wil ik torens bouwen, volgepropt met diamanten
kostbaarheden, waarvan de herkomst duister is? Als een boom
zonder wortels.

Of wil ik zonder dikke jas de deur uit?

De kou voelen die hier blaast. Hetzelfde zijn als iedereen.

Dan pas weet je hoe het echt zit.
Wat een zoetheid zou het geven als ik mezelf kon vergeten.
Geef me een seconde en ik ben weg.
Verdwenen in de eeuwigheid.
Waarom de ellende incasseren van dit rot bestaan, als je er ook uit kunt stappen?
Wat is dood zijn meer dan een diepe droomloze slaap die je verlost van dagelijkse pijn?
Of niet? Dromen wij nog dromen in onze dodenslaap?
Wie zal het zeggen?
Je mag niet doodgaan want dan stopt de livestream.
En dan ziet niemand meer iets. Niet aan denken.
Leven is hoe dan ook winst.
Dus koop en sla je slag. Balenciaga, Gucci, Dior.
Pak je pak van Boss, gooi er pattas van Louis Vuitton onder.
Prada doet je goed en dat leren jasje kan je niet laten hangen.
Oorbelletje, gouden tanden.
Dit alles een harnas tegen het leven.
Wat had jij gedaan, als je van je vader niet beter weet?
Als je vader er niet is, de deur niet opengaat, je zijn glimlach niet te zien krijgt.
Je verlangt naar zijn omhelzingen die je tegen hem aan drukken.
Zijn woorden mist, die niet zeggen:
Kijk uit of wees niet bang of je gaat het redden, mijn zoon.
En in zijn ogen niet die blik die jou vertelt:
Hier hoor ik thuis. Bij hem.
Dus veroordeel me niet, zeg niet dat ik een kans had, zeg niet dat ik beter had moeten weten.
Het verschil is dat ik hardop praat en weiger die steen te laten liggen.
Ik til 'm op en weg ben ik, zoekgeraakt tussen wraak.

de gouden ganzenveer

1955-1999
en vanaf 2002

De Gouden Ganzenveer werd in 1955 ingesteld door de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond bij zijn vijfenzeventigjarig bestaan. De uitgevers wilden met de prijs personen of instituten lauweren voor hun bijdrage aan de Nederlandse cultuur. Tot 2000 reikten de uitgevers de Gouden Ganzenveer met onregelmatige tussenpozen uit aan vijftien personen en vier instellingen.

Bij het samengaan van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond met de Nederlandse Organisatie van Tijdschrift-Uitgevers en de Vereniging De Nederlandse Dagbladpers tot het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) – dat sinds 2018 de Mediafederatie heet – werd de prijs ondergebracht bij de stichting De Gouden Ganzenveer.

De stichting De Gouden Ganzenveer beoogt ‘het bevorderen van de boekcultuur in brede zin’. Het stichtingsbestuur bestaat uit H.T.M.M. Präpper (voorzitter), C.A. Herschdorfer en mevrouw F.M. Schuursma. In het najaar van 2020 eindigde de zittingstermijn van drs. E.A. van Ingen. Hij wordt opgevolgd door M. Beerens.

De toekenning van de prijs is de taak van de door de stichting in 2001 ingestelde Academie De Gouden Ganzenveer. De leden van de Academie komen uit de wereld van kunst, wetenschap, politiek en bedrijfsleven. Ieder van hen heeft blijk gegeven van grote betrokkenheid bij de Nederlandse cultuur en is op persoonlijke titel gevraagd.

De Academie wil de Gouden Ganzenveer jaarlijks toekennen met het uitdrukkelijk doel om het belang van het geschreven woord onder de aandacht te brengen in een toenemend multimediale samenleving. De prijs bestaat uit een ganzenveer van

goud, ontworpen door H.M. Tausch uit Kampen, en een jaar buitengewoon lidmaatschap van de Academie.

De Academie kende de prijs sinds 2002 negentien keer toe: achtereenvolgens aan Michaël Zeeman, Jan Blokker, Kees van Kooten, Maria Goos, Peter van Straaten, Tom Lanoye, Joost Zwagerman, Adriaan van Dis, Joke van Leeuwen, Remco Campert, Annejet van der Zijl, Ramsey Nasr, David Van Reybrouck, Geert Mak, Xandra Schutte, Arnon Grunberg, Antjie Krog, Ian Buruma en dit jaar aan schrijver en programmamaker Abdelkader Benali.

Na de uitreiking in 2019 was Ian Buruma een jaar buitengewoon lid van de Academie De Gouden Ganzenveer. Vorig jaar traden vier leden terug: Gerdi Verbeet, voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei; Andrée van Es, voorzitter van de nationale UNESCO-commissie; Herman van Rompuy, gasthoogleraar aan de KU Leuven; en Kees Vendrik, hoofdeconoom van de Triodos Bank. Verbeet werd als voorzitter opgevolgd door Jet Bussemaker, hoogleraar aan de Universiteit Leiden. Nieuw in de Academie zijn president van De Nederlandsche Bank Klaas Knot en de journalisten Stephan Sanders en Sheila Sitalsing.

Het afgelopen jaar overleed oud-Academielid Atzo Nicolaï. Henk Pröpper stond daar in zijn woord van welkom bij stil. 'Ik herinner mij dat ik bij de uitreiking van de Gouden Ganzenveer aan Antjie Krog naast hem zat, en met hoeveel plezier hij toen naar de voordrachten luisterde. Zo zal ik mij hem herinneren.'

de leden van de academie de gouden ganzenveer

Mevrouw prof. dr. M. Bussemaker (voorzitter),
hoogleraar Universiteit Leiden

Dr. mr. M.W.B. Asscher, schrijver

Mevrouw T.E. Bodewes, directeur/eigenaar Thecla Bodewes Shipyards

Prof. dr. F.M. Doorman, filosoof, dichter en essayist

Mevrouw dr. S. Jensen, schrijfster en filosofe

Mevrouw G.E.A.M. Joris, schrijfster

J.A.S. Joustra, hoofdredacteur *EW*

Prof. dr. K.H.W. Knot, president De Nederlandsche Bank

Mevrouw drs. M.J.A. Luyten, journalist en schrijver

Prof. dr. F.P. van Oostrom, schrijver en universiteitshoogleraar UU

S. Sanders, filosoof en journalist

M. Schaevers, journalist en auteur

D.W. Sickinghe, managing partner Fortino Capital

Mevrouw S. Sitalsing, journalist en columnist

Mevrouw dr. E. Snick, vertaler en literatuurwetenschapper

I. Buruma, laureaat 2019

de laureaten vanaf 1955

- 1955 Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
- 1957 Prof. dr. A.J. Barnouw, historicus
- 1960 Prof. dr. J.H. Oort, sterrenkundige
- 1965 Prof. dr. A.M. Hammacher, kunsthistoricus
- 1980 Prof. dr. H. de la Fontaine Verweij, bibliothecaris en publicist
- 1983 Prof. dr. B.C.J. Lievegoed, psychotherapeut, sociaal-pedagoog en publicist
- 1984 Prof. dr. H. Freudenthal, wiskundige
- 1985 Prof. dr. J. Tinbergen, econoom
- 1986 Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten
- 1987 Armando, schilder en schrijver
- 1988 Dr. L. de Jong, historicus
- 1989 Prof. dr. mag. E.C.F.A. Schillebeeckx, theoloog
- 1990 Prof. dr. L. Reijnders, milieukundige
- 1991 Cultureel Supplement *NRC Handelsblad*
- 1992 Dr. A. Lehning, sociaal-historicus en schrijver
- 1993 Pierre H. en Simone Dubois, schrijversechtpaar
- 1996 H.J.A. Hofland, journalist
- 1999 Letterkundig Museum

Sinds de start van de Gouden Ganzenveer nieuwe stijl:

- 2002 Michaël Zeeman, literatuurcriticus
- 2003 Jan Blokker, schrijver en journalist
- 2004 Kees van Kooten, schrijver
- 2005 Maria Goos, schrijfster
- 2006 Peter van Straaten, tekenaar en schrijver
- 2007 Tom Lanoye, schrijver
- 2008 Joost Zwagerman, schrijver
- 2009 Adriaan van Dis, schrijver en programmamaker
- 2010 Joke van Leeuwen, auteur, illustrator en performer

- 75
- 2011 Remco Campert, dichter, schrijver en columnist
 - 2012 Annejet van der Zijl, schrijfster en historica
 - 2013 Ramsey Nasr, dichter en acteur
 - 2014 David Van Reybrouck, schrijver, archeoloog en cultuurhistoricus
 - 2015 Geert Mak, schrijver en journalist
 - 2016 Xandra Schutte, journalist, essayist en hoofdredacteur van *De Groene Amsterdammer*
 - 2017 Arnon Grunberg, schrijver
 - 2018 Antjie Krog, dichter, schrijver en academicus
 - 2019 Ian Buruma, opiniemaker en auteur
 - 2020 Abdelkader Benali, schrijver en programmamaker

begunstigers

Koninklijke Boom uitgevers,
CB,
De Nederlandsche Bank,
Uitgeverij Nieuw Amsterdam,
de Taalunie,
VBK uitgevers,
Walburg Pers,
WPG Uitgevers.

Met dank aan Titus Knegt, Arctic Paper Benelux, Antalis en Wilco Printing & Binding die deze speciale uitgave mogelijk hebben gemaakt, en Freshbits Internet Communicatie voor het ontwerp en hosting van de website, als ook de videoregistratie van de uitreiking op 7 september 2020.

colofon

De tekst in deze uitgave is gezet uit Univers en WT Kormelink.

ONTWERP

Titus Knegtel, Haarlem

DRUKWERK/ BINDWERK

Wilco Printing & Binding, Amersfoort

PAPIER

Munken Lynx 240 gr/m² (omslag)

Munken Lynx 100 gr/m² (binnenwerk)

REDACTIE

Maarten Dessing, Leiden

COÖRDINATIE

Visser's Latijn/Annechien Visser, Amsterdam

FOTOGRAFIE

Harry Cock, Assen

© 2020

stichting De Gouden Ganzenveer

Postbus 12040

1100 AA Amsterdam

SECRETARIS

Annechien Visser

Kloveniersburgwal 75-D

1011 KA Amsterdam

www.goudenganzenveer.nl

NUR 320

ISBN: 978-90-819427-8-2